

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. Quomodo ignis inferni liget Dæmones, & an detur alia pœna
sensûs, quæ acerbius eos torqueat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

num, semper illud ex adjuncta circumstantia mala ab ipsis viciati.

Ratio hujus corollari est, quia ut rectè ait D. Thomas in 2. dist. 7. quæst. 1. art. 2. sicut impossibile est voluntatem indeclinabiliter adhaerentem ultimo fini producere opus peccati, ita è contrario impossibile est à voluntate adhaerente immutabiliter perverso fini aliquid rectum opus provenire: Sed talis est voluntas Dæmonum; immobiliter enim, non solum ab extrinseco, sed etiam ab intrinseco, ut demonstratum est, adhæret perverso fini, nempe suæ beatitudini naturali ut perversè volitæ: Ergo nullum opus omni ex parte moraliter bonè efficere possunt. Major probatur, sicut confirmatio in bono, per quam voluntas indeclinabiliter adhæret recto fini, est determinatio, saltem quoad specificationem, quod bonum honestum: ita obstinatio in malo, per quam voluntas inconvertibiliter adhæret perverso fini, est quædam determinatio, saltem quoad specificationem, ad malum morale: Ergo sicut à voluntate confirmata in bono non potest procedere opus peccati; aliàs posset malum appetere, & sic non esset ad bonum determinata quoad specificationem; ita à voluntate obstinata in malo, non potest bonum aliquod opus procedere; alioquin posset bonum velle, & sic non esset determinata ad malum quoad specificationem.

30 Nec obstat hæc impotentia ad bonum libertati Dæmonum: non enim ad eam salvandam requiritur, quod post electionem perversi finis fiat indifferentes ad bonum & malum, sed sufficit indifferentia ad diversa mala, servato ordine ad eundem finem: sicut ad salvandam libertatem in Beatis non requiritur indifferentia ad bonum & malum, sed sufficit indifferentia ad diversa bona, servato ordine ad eundem finem.

Non obstat etiam quod damnati Sapient. 5. describuntur poenitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: per illa siquidem verba non describitur poenitentia undè que moraliter bona, sed coinquinata aliquâ malâ circumstantiâ, scilicet invidiâ salutis electorum; propter quod subdit sacer textus: *Dicentes, hi sunt quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improperii, & ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter sanctos fors illorum est.*

31 Dices: Dona naturalia manserunt integra in Dæmonibus, ut ex Dionysio docet S. Thomas hic art. 1. in corp. Sed opus morale ex omni circumstantia bonum, non est supra naturalem facultatem Angeli; Ergo illud potest Dæmon efficere.

Respondeo dona naturalia in Angelis mansisse integra, quantum ad ea quæ pertinent ad ordinem naturæ, non tamen quantum ad ea quæ pertinent ad ordinem moralem, cum totus ordo moralis ex intentione finis pendeat, & finis intentio in Dæmonibus depravata sit. Unde licet opus moraliter bonum non excedat facultatem voluntatis absolute sumptæ, ipsius tamen jam obstinatæ, & sub prava affectione mali finis consideratæ, non solum superat facultatem, sed etiam illi omnino repugnat.

ARTICULUS II.

Quomodo ignis inferni liget Dæmones, & unde detur alia pena sensus, quæ acerbius eos torquet?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Supponimus primò tanquam certum, ignem quo cruciantur Dæmones in inferno, esse materiale & corporeum, non verò aliquid duntaxat spirituale, quod metaphoricè ignis dicitur, ut estimarunt antiquitus aliqui Hæretici, pro eodem fumentis ignem illum, & propriam unitatemque damnati conscientiam.

Ratio hujus suppositionis est. Primò quia Scriptura non solum pro dæmonibus, animabusque hominum damnatorum, à corporibus separat; sed etiam pro earum corporibus, post diem iudicii, ignem illum statuit in gehennam: de illis enim jam resuscitatis dicitur Matth. 25. quod ibunt in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus: Sed corpora non possunt pati nisi corporali pena (inquit D. Thomas quæst. 26. de veritat. art. 1.) Ergo ignis ille corporeus est.

Secundò, Verba Scripturæ, ex communi regulâ D. Augustini, nunquam metaphoricè, sed in proprio sensu intelligenda sunt, nisi ex tali sententiâ aliquid sequatur absurdum, aut Scriptura ipsa oppositum doceat alibi: At nihil prius absurdum sequitur, ut constabit ex dicendis, si supplicium dæmonibus & aliis reprobis debitum (quod Scriptura læpius nomine ignis designat & vocat) de igne vero, subinde corporeo, intelligatur, nulliusque plures factis litteris citari potest locus, tali intelligentiæ contrarius & repugnans: Ergo tale supplicium de igne vero & corporeo intelligendum est.

Tertio, Communis Patrum doctrina est, quod ille ignis sit corporeus: Divus enim Augustinus sic de civit. cap. 10. loquens de Dæmonibus, *Adhæbunt, inquit, spiritus incorporei, corporeis ignibus cruciandi.* D. Gregorius 4. Dialogorum cap. 29. postquam quæsitur an ille ignis sit corporeus? respondet: *Corporeum esse non ambigo.* D. Hieronymus in cap. 66. Isaia, & Epist. 59. cap. 2. inter Originis errores refert, quod ignem inferni, peccatorum conscientiam esse voluerit. Laurentius Justinianus de casto connubio cap. 16. de igne inferni hæc scribit: *Ignis est ibi corporeus, inextinguibilis, utrens necessitate fomenti materialis, divinâ tamen virtute corpora concremans, spiritus autem non calefaciens, sed crucians, lucet quidem ad panam, minime tamen ad consolationem.* Deum alius omnibus, D. Cyprianus libro de laudibus Martyrii cap. 17. internum sic eleganter describit: *Sarvius locus, cui generina nomen est, magno plangentium murmure & gemitu, & eructantibus flammis per horrendam spissæ caliginis noctem, sæva semper incendia camini fumentis expirat; globus ignium ardens obstruitur, & in varios penas exitus relaxatur. Tunc sapiendi plurima genera, tum in seipso convolvit quidquid ardoris emittit, flamma cruciatur. Sane non spirituales & metaphoricè, sed materiales & corporei ignis est ista delictorum Eidem veritati subscribunt omnes Doctores Scholastici.*

Dices tamen: Vermis ille quem simul cum igne

Scriptura designat pro pœna damnatorū, dicitur
do Iſaie 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur*: ille, inquam, vermis non potest intelligi nisi per metaphoram pro ipso conſcientie remorſu: alius enim, cum post diem iudicij nulla remanſura ſint animalia, quæ corpora deſpicant damnatorum, eod quod nimitum omnium illa finienda ſint, quæ ad res mixtas & viveantia pertinebunt, præter hominem, falſo diceret Scriptura, vermem illum nunquam moriturum: Ergo ſimiliter ignis quem pro tortura damnatorum Scriptura ibidem designat, non pro vero & corporeo, ſed pro metaphorico duntaxat & ſpirituali igne accipiendus eſt.

Sed contra: nego conſequentiam & paritatem: diſparitas eſt, quia licet omnia pertinentia ad res mixtas & alia viventia, præter hominem, dari debeant post diem iudicij, eod quod ceſſabit tunc omnis generatio, alteratio, & corruptio, elementum tamen ignis ſemper remanebit.

In Iſtaſis: D. Ambroſius lib. 4. in Lucam titulo de parata cœna, dicit aperte ignem illum non eſſe ſtammaram corporalium.

Ad hoc reſpondeo, ſenſum proſiſitionis illius eſſe duntaxat, quod ignis ille non ſerviat in Dæmones, virtute ſtammaram corporalium, ſed virtute ſpirituali, quæ in ratione instrumenti deſervat & movetur à Deo ad illum effectum.

Supponit ſecundò difficultas proſiſita, Dæmones torqueri ab igne inferni, per alligationem eorum ad ipſum. Ratio in primis eſt, quia abſq; quomodocumque pœna non poſſunt plura ex locis ſcripturæ ſalva conſiſtere; qualia ſunt illud Epistolæ canonice Judæ: *Angelos qui non ſervaverunt ſuum principatū, vinculis æternis ſub caligine reſervavit*: Et illud 2. Petri 2. *Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos*; Item illud Apocal. 19. *Apprehendit draconem, & alligavit eum per annos mille, & miſit eum in abyſſum, & clauiſit*.

Ratio eſt ſecundò, quia poſſibilis eſt & valde afflictiva hæc Dæmonum alligatio: poſſibilis, quia non ſit virtute naturali ipſius ignis, ſed ſupernaturali quam Deus ei tanquam instrumento ſuæ iuſtitie communicat: afflictiva verò, quia nobiliſſimam creaturam rei ignobili, qualis eſt res omnis corporea, ad Angelum comparata, ſubmittit, & ejus captivam reddit. Unde ſuppoſitione noſtra ſubſcribunt non ſolum D. Thomas Diſcipuli, ſed etiã D. Bonaventura, Scotus, Richardus, Suarez, Vazquez, Valentia, Beilarmius, & ceteri Theologi communiter; eamque expreſſe docet S. Thomas varijs in locis, præſertim 4. contra Gent. cap. 90. ubi dicit quod *ſubſtantie incorporeæ patiuntur ab igne corporeo, per modum alligationis cujuſdam*. Et paulò post ſubdit: *Malis igitur magis virtute divina ſpiritus dammandi quæ corporeo alligari poſſunt, & hoc ipſum eſt eis in afflictione, quod ſerunt ſe rebus iſſimis alligatos in pœnã*.

Duo tamen circa talem alligationem diligenter notanda ſunt: primum eſt, ipſam (ut rectè advertit Joannes à S. Thoma) eſſe duplicem; unam præciſe quoad potentias Dæmonum, præſcindendo à loco, quæ nimirum ipſæ impediuntur ab exercitio eonnaturali operationum ſuarum; alteram per ordinem ad locum, ratione cujuſ Dæmones nequeunt operari, ſubindeq; nec exiſtere, ſaltem omnino & ad libitum, extra locum illum in quo ſunt, ſed ad ſummum aliquantulum, quando Deus, & ignis à quo detinentur, id permittunt. Quod dico propter illos Dæmones qui

A ſunt in noſtro aère, & habent ipſum pro carcere: licet enim parùm per illum diſcurrant, non tamen poſſunt pro libito & totaliter ab illo exire, ſed tantùm aliquantulum magis vel minus intra ipſum ſeſe movere, juxta permiſſionem divinam; non ſecus ac canis pede vel collo ligatus, ſinitur quidem aliquantulum ſe movere, ſed non niſi juxta laxationem majorem vel minorem ſinis: & hæc detentio vocatur pœna carceris. Duplicem illam alligationem indicare videtur Scriptura Threnorum 3. his verbis: *In tenebris collocavit me ſicut mortuos ſempiternos, circumdiſcavit adverſum me ut non egrediar, aggravavit compedem meam*. Illa enim verba, *ut non egrediar*, detentionem, quoad locum, ſive pœnam carceris indicant: iſta verò poſteriora, *Aggravavit compedem meam*, alligationem ſive impedimentum potentiarum; compedibus enim aggravatur & impeditur potentia loco motiva, per pedes designata.

Secundum quod notandum eſt circa alligationem in ordine ad locum eſt, illam non cauſari ab igne inferni, per modum præciſe termini & loci, cui Dæmon maneat ita alligatus, ut non ipſe ignis, ſed ſolus Deus concurrat efficienter ad illam detentionem: non eo, inquam, ſolum modo ignis inferni concurrat ad illam detentionem, ſed etiam per modum cauſæ efficientis non quidem principalis, ſed instrumentalis, divinã virtute elevata. Ratio eſt, quia noſ ſolum torquentur Dæmones, eod quod detineantur in loco ubi gehennalis ignis eſt, ſed etiam quia ab ipſo igne affliguntur: ad hoc autem veriſicandum, necesse eſt omnino, ut rectè advertit Suarez, quod ignis non ſolum ſit terminus eorum ſub alligationis, ſicut infernus, ſed etiam quod efficiendo concurrat ad eorum detentionem.

His præſuppoſitis: Difficultas eſt primum, quomodo utraq; illa alligatio fiat, an per aliquam formam reaſem & intrinſecam Dæmoni, ad prædicamentum qualitatis vel ubi pertinentem, cujuſ ſubjectum immediatum ſit vel ipſa ſubſtantia Dæmonis, vel ejus potentia, vel utraque ſimul? Secundò, utrùm præter illam alligationem detur aliud tormenti genus, quo acerbius ab igne inferni torqueantur Dæmones?

Aliqui ex Recentioribus, quos ſuppreſſis nominibus citant Salmanticensis in ſuo de peccatis Tractatu, negant Dæmones detineri ab igne inferni, per aliquam formam in ipſis ab eo productam. Ex iſis verò qui illam formam admittunt, Nazarius & Banaez dicunt eam pertinere ad prædicamentum ubi, alij ad prædicamentum qualitatis. Quantum verò ad ejus ſubjectum immediatè receptivum, Salmanticensis loco citato docent eſſe tam ipſam ſubſtantiam Dæmonis, quam ejus potentias operativas, ſubindeque formam illam eſſe multiplicem. Ex Thomiſtis tamen Joannes à S. Thoma negat Dæmonis ſubſtantiam eſſe ſubjectum illius qualitatis immediatè receptivum, ſed hoc ſolis potentis operativis convenire aſſentit. Denique quoad ſecundam partem difficultatis, Suarez, Vazquez, alijq; ſerè omnes recentiores Theologi, Scholæ Divi Thomæ extranei, imò & antiquis Henricus, Scotus, Gabriel, & Richardus, negant alligationem Dæmonum ab igne tartareo cauſatam, eſſe ſufficientem in ratione pœnæ ſenſus, ſed aliud inſuper tormenti genus eſſe quo acerbius cruciantur.

Differunt autem illi Authores inter ſe in assignanda

36

C

37

D

38

Diff.

18.

duo. 2

5. 2.

E

nanda quidditate huius alterius tormenti; aliqui enim cum Henrico quodlib. 8. quæst. 34. dicunt illud aliud tormentum consistere in calore ignis, in ipso Dæmone recepto: Scotus verò, Ægidius, Richardus, & Gabriel apud Vazquem, in receptione speciei intelligibilis representativæ ipsius ignis, vel in ipsa ignis intellectione, ab ipso immediate in intellectu Dæmonis caulata. Alij cum Suarez docent esse impressionem qualitatis fœdantis & deformantis ipsam substantiam Dæmonis, absq; eo quòd aliquid ipsius destruat vel corrumpat. Alij deniq; existimant ignem torquere Dæmones in inferno, causando in illis tristitiam ejusdem rationis cum illa, quam in voluntate paritur anima conjuncta, quando corpus comburitur. Ita Magister Soto in 4. dist. 30. art. 3. quem aliqui Recentiores sequuntur. Communiter tamen Thomistæ nullum aliud tormenti genus, præter alligationem, pro pœna sensus in Dæmonibus agnoscunt.

§. II.

Prima difficultas resolvitur.

Dico primò: ignis inferni ligat Dæmones, causando in ipsis formam realem, ad prædicamentum qualitatis pertinentem; cujus immediatum subjectum non est ista substantia Dæmonis, sed solum ejus potentia operativa.

39. Prima pars conclusionis sic probatur: Ignis inferni ligat Dæmones efficienter, & intrinsecè; efficienter quidem, quia est instrumentum divinæ justitiæ quoad illum effectum, instrumentum autem dicit essentialiter efficientem causalitatem; intrinsecè verò, quia per solam formam extrinsecam nequeunt potentia Dæmonis ligari, sive ab exercitio suarum operationum impediri: hæc enim est differentia inter potentias, quæ per actiones formaliter transeuntes operantur, & potentias quarum operationes sunt formaliter immanentes; quales sunt eæ omnes quibus præditi sunt Angeli) quòd illæ impediri possunt ab exercitio suarum operationum, per aliquid purè externum, non verò istæ: Atqui non potest ignis inferni ligare Dæmones efficienter & intrinsecè, nisi causando aliquam formam realem, & ipsis intrinsecam; realem quidem, quia omni causæ efficienti debet assignari terminus realis productus; intrinsecam verò Dæmonibus, quia eorum alligatio est intrinseca: Ergo ignis inferni ligat Dæmones, causando formam realem, & ipsis intrinsecam.

40. Quòd autem talis forma ad prædicamentum qualitatis pertineat, ut in secunda parte conclusionis asseritur, facile etiam suaderi potest. Nam forma malè afficiens & disponens suum subjectum, pertinet ad prædicamentum qualitatis, & in prima ejus specie collocatur; ut patet de ægritudine, de habitibus vitiosis, deformitate, & alijs similibus: Atqui forma illi intrinseca, quam ignis inferni causat in Dæmonibus, malè ipsos afficit & disponit, utpote cum eos cruciet & torqueat: Ergo pertinet ad prædicamentum qualitatis.

41. Confirmatur: Forma illa quæ ignis inferni ligat Dæmones, non pertinet ad prædicamentum substantiæ; quando quidem advenit enti jam completo & actualiter existenti: neq; ad prædicamentum quantitatis; cum in subjecto omnino spirituali recipiatur, neq; proinde ad situm aut habitum; quando quidem prædicamenta ista supponunt quantitatem: non etiam ad prædica-

Amentum quando; utpote cum habitu ad tempus, in qua consistit, non sit, sicut nec duratio ex qua resultat, subjecto suo nociva, nisi supposita disconvenientiæ formæ in eo existentis & durantis: non etiam ad prædicamentum actionis vel passionis; horum enim effectus formales solum sunt quòd agens agat, aut quòd passum recipiat, effectus verò formæ ab igne gehennali in Dæmonibus productæ, est quòd ipsi sint illi vel alteri corpori alligati: non etiam ad prædicamentum relationis; utpote quæ non ratione sui, sed solum ratione fundamti, potest esse disconveniens subjecto: neq; tandem ad prædicamentum ubi, cum sola præsentia localis circumscriptiva, sive in quantitate fundata, non verò spiritualis, ponatur in hoc prædicamento: Ergo superest duntaxat quòd ad prædicamentum qualitatis pertineat.

Tertia pars conclusionis, quæ est contra doctrinam Salmanticensem, probatur primò: Illud in Dæmone est subjectum immediatum qualitatis ligativæ, in eo ab igne inferni productæ, quòd immediate alligatur loco à tali igne: Sed substantia Dæmonis non est id quòd in ipso immediate alligatur loco ab igne inferni, bene tamen ejus potentia: Ergo subjectum immediatum talis qualitatis, non est substantia ipsa Dæmonis, sed ejus potentia. Major constat: cum enim qualitas sit veluti nexus & catena, quæ mediante ignis inferni alligat Dæmonem certo alicui & determinato loco, illud duntaxat est immediatum ejus subjectum, quòd immediate alligatur & detinetur. Minor verò probatur: In Dæmone illud solum immediate alligatur loco ab igne inferni, quòd immediate impeditur à sui extensione; ligatio enim, sive compressio & coarctatio, nihil aliud est quam impedimentum extensionis: Sed substantia Dæmonis non impeditur immediate à sui extensione; utpote cum non sit impediatur quanta quantitate virtutis, subindeq; nec immediate extensibilis, sed solum mediante potentia operativa: Ergo non ligatur immediate ab igne inferni, sed solum mediante potentia operativa.

D Confirmatur: Illud solum immediate alligatur in Dæmone ab igne inferni, subindeq; est subjectum immediatum qualitatis ligantis, quòd immediate impeditur ab egressu à loco cui alligatur; detentio enim in loco, sive alligatio ad locum, nihil est aliud quàm impedimentum extensum extra: Sed substantia Dæmonis licet non immediate egreditur sive movetur à loco, sed tantum mediante potentia, ita non impeditur immediate ab egressu à loco in quo ab igne inferni detinetur: Ergo &c.

E Probatur secundò: Ideo in opinione Salmanticensi, non solum potentia Dæmonis, sed etiam ejus substantia, affici debet immediate qualitate ipsam alligante, ut tali corpori & loco subditus reddatur, tam quoad substantiam, quàm quoad potentiam: Atqui licet subjectum immediatum illius qualitatis quæ ligatur Dæmonem, sit solum ejus potentia, redditur tamen per illam substantia corpori & loco, non solum quoad potentiam, sed etiam quoad substantiam: Ergo superflue omnino concedunt qualitatem illam afficere immediate tantam substantiam Dæmonis, quàm ejus potentiam. Minor probatur: Sicut impossibile est quòd angelus existat activè in loco immediatè, per substantiam, nisi etiam ibi existat immediate per substantiam; ita similiter non est possibile, quòd existat passivè in loco, tanquàm ei substantia

immediate quoad potentiam, nisi etiam ibidem existat, tanquam ei subditus mediatè quoad substantiam.

Confirmatur primò: Substantia Dæmonis est principium radicale omnium ejus potentiarum, ab eis tandiu inseparabile, quandiu existunt: Ergo impossibile est quod potentia Dæmonis detineatur violentè in aliquo loco, nisi etiam consequenter, sive mediatè, ibidem detineatur violentè substantia, quæ est principium earum radicale: Ergo eo ipso quod potentia Dæmonis ratione qualitatis immediatè eas afficientis subdatur loco, in quo violentè detinentur, subditur etiam eidem loco, licet solum mediatè, ejus substantia, absque eo quod sit necesse quod recipiat aliquam qualitatem.

Confirmatur secundo: Quamvis substantia Dæmonis non afficiatur immediatè qualitate ligativa ab igne tartareo causatà, sed solum mediatè; non minus tamen propterea cruciatur ex illa, quam si eam immediatè in sua substantia reoperet: sive enim subjectio substantiæ omnino spiritualis loco corporeo, sit immediatà, sive solum mediatè ejus potentia, æquè est depressiva & humiliativa ipsius, subindeque æquè pœnalis & cruciativa: Ergo cum ideo asserant Salmanticenses, subjectum immediatum qualitatis Dæmonem alligantis, esse etiam ejus substantiam; quia putant aliquid conferre ad acerbius ipsam cruciandum, falsum omnino supponunt principium, subindeque & falsam ex eo deducunt conclusionem.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Contra primam partem conclusionis objicitur primò: D. Thomas in 4. dist. 44. quæst. 1. art. 3. quæstiunc. 3. ad 4. sic habet: *Dicendum quod ignis non agit in animam, per modum influentis, sed per modum detinentis*: Atqui si ligaret Dæmones, causando in ipsis mediatè igne inferni aliquam formam realem & intrinsecam, ageret in eos per modum influentis, ut constat: Ergo ignis inferni non agit in Dæmones, causando in ipsis formam realem.

Respondeo cum Joanne à S. Thoma, sensum verborum D. Thomæ non esse quod ignis non influat in animas quas detinet captivas; aliàs enim non concederet quod agit in ipsas, cum agere in aliquem, quocumque modo sumatur, importet aliquem influxum in eum; sed solum voluit docere, id quod influit ignis ille in animam deservire duntaxat ad detinendum, non vero ad alternandum, vel corrumpendum.

Objicitur secundo: Dæmones superiores inter se ligant virtute propriâ & connaturali inferioribus, certis quibusdam corporibus & locis, & tamen nihil propterea reale & intrinsecum in eis producunt; aliàs posset Angelus virtute propriâ operari physicè intra alium Angelum: Ergo à fortiori ignis inferni virtute divinâ ligabit Dæmones, absque eo quod formam aliquam eis intrinsecam producat.

Respondeo distinguendo Antecedens: Dæmones superiores virtute propriâ & connaturali ligant inferiores, physicè, nego Antecedens: ligant moraliter tantum, imperando eis tanquam sibi voluntariè subditis, ut mediantè aliqua operatione sese constituent in aliquo loco, & ibi remaneant, concedo Antecedens, & nego Consequens.

Tom. II.

quantiam: ignis enim inferni ligat Dæmones, non moraliter duntaxat, sed physicè.

Objicitur tertio: Non est necesse ut quod ligat aliud, ipsum præcisè impediendo ab operationibus ei connaturalibus, & à transitu de loco in locum, non est, inquam, necesse ut aliquid reale in eo producat: Sed ignis inferni hoc duntaxat modo ligat Dæmones: Ergo non est necesse quod in eis producat aliquam formam intrinsecam. Minor constat, Major verò probatur. Videmus enim quod manus lapidem in aère suspensam detinet, ipsumque à connaturali operatione, quæ est tendentia ad centrum ei proprium, subindeque à transitu de loco in locum, impedit, absque eo quod tamen aliquid intrinsecum in eo producat.

Respondeo distinguendo Majorem: Quod ligat aliud &c. non est necesse quod producat aliquid in eo, si illud aliud quod detinet, habeat potentiam & operationem formaliter externam & transeuntem, concedo: si careat tali potentia & operatione, solumque habeat internam, sicuti habet Dæmon, nego: eo enim ipso quod omnis ejus potentia & operatio sit formaliter immanens, non potest ab ejus exercitio præcisè per aliquid externum impedi: unde ad exemplum allatum de lapide, negatur consequentia, propter disparitatem assignatam.

Contra secundam partem conclusionis objicitur: Si forma illa, quæ ignis inferni ligat Dæmones, esset qualitas, vel esset qualitas spiritualis vel corporea? Neutrum dici potest: Ergo &c. Probatur Minor: in primis non est corporea, si enim virtus sive qualitas spiritualis nequit per modum permanentis recipi in subjecto ut docet expressè D. Thomas 3. p. quæst. 62. art. 4. ad 1. eadem ratione, imò à fortiori, qualitas corporea non potest permanentè recipi in subjecto spirituali. Sed neque etiam dici potest spiritualis: quia deberet quodammodo perficere potius quam alligare Dæmones: qualibet enim qualitas spiritualis est essentialiter perfectio sui subjecti, maxime si sit supernaturalis, ut est haud dubie qualitas ab igne inferni in Dæmone producta, si detur.

Respondeo formam illam esse qualitatem spirituales. Ad probationem in contrarium dico: qualitatem spirituales esse quidem essentialiter perfectionem in se & absolute, non tamen comparative ad hoc vel illud subjectum. Quemadmodum enim frigus, etiam si perfectio quædam sit, non tamen est perfectio ignis quem corrumpit: sic qualitas spiritualis, ab igne inferni in Dæmone producta, esto in se & absolute perfectio quædam sit, non tamen per ordinem ad Dæmonem quem captivat & alligat. Neque obstat veritati hujus doctrinæ supernaturalitas illius qualitatis: non enim est supernaturalitas quoad substantiam; aliàs pertineret ad ordinem gratiæ; sed præcisè quoad modum, in quantum videlicet efficitur ab igne, modo ipsi supernaturali.

Contra tertiam partem conclusionis objicitur primò Salmanticenses. Non repugnat Dæmonum substantiam affici immediatè qualitate eos alligante, conducitque hoc non parùm ad eorum tormentum: Ergo asserendum est ita de facto contingere, atque ad eodè subjectum immediatum talis qualitatis esse etiam substantiam Dæmonis. Utraque consequentia patet, Antecedens verò quoad primam probatur, Primò ex eo quod nulla, inquit, in eo ostendi possit

Non repugnat.

repugnantia: secundò quia si Deus produceret substantiam Angeli sine ullis potentis, posset nihilominus ejusmodi substantiam alicubi passivè detinere, subindeq; eam qualitate alligante immediatè afficere. Quantum verò ad secundam partem Antecedentis, inde eam inferunt, quod non solum Dæmonis potentia (inquiunt) sed etiam ejus substantia sit ex natura sua absolutissima, & independens omnino à loco & à corpore: hinc enim sequitur majorem illi inferri violentiam, si ex utroque capite corpori & loco alligetur, id est, ex eo quod aliqua qualitas detinens recipiatur immediatè & in ejus substantia, & in potentia, quam si ex uno duntaxat capite id contingat, id est, si sola potentia immediatè recipiat ejusmodi qualitatem.

56 Respondeo negando Antecedens quantum ad utramq; partem. Quoad secundam quidem: quia mediata duntaxat ligatio substantiæ Angeli ad determinatum locum, æquè illius humiliativa est & depressiva, subindeque æquè cruciativa-acligatio immediata, dato quod ista esset possibilis. Quoad primam verò: quia substantia Angeli non potest immediatè detineri ab illa qualitate, sed solum mediante potentiâ, ut in prima probatione demonstratum est. Ad primam autem probationem in contrarium respondetur, implicantiâ, in eo quod asserit, sufficienter à nobis ibidem fuisse allatam. Ad secundâ dico, quod sicut substantia corporea, si æ quantitate à Deo producta, nullibi posset collocari tanquam in loco: ita similiter substantia Angeli, sine potentiis à Deo producta, nullibi posset tanquam in loco passivè detineri.

57 Obijciunt secundò: Independentem ab operationibus Dæmonum debemus in eis constituere alligationem, per quam alicubi ab igne detineantur: Sed talis alligatio sic independens ab operatione, potest immediatè afficere eorum substantiam, ut constat: Ergo de facto sic eam afficit; subindeque qualitas, cujus est effectus formalis, immediatè in ea recipitur. Majorem ex eo dicunt esse evidentem, quod neque in animabus damnatorum existentibus in inferno, neque in eis quæ existunt in purgatorio, sit assignabilis actio transiens, per quam in illis locis aliquem effectum operentur; & tamen non est dubium manere illi ligatas & detentas.

58 Respondeo distinguendo Majorem: Independentem ab operationibus Dæmonum elicitis, debemus constituere in eis alligationem: Esto. Independentem ab operationibus Dæmonum, impeditis propter alligationem potentiârû quæ sunt earum principia, nego Majorem. Cum enim ex una parte detentio in loco nihil aliud sit, ut diximus in prima probatione, quàm impedimentum extensionis sive exitûs extra illum; & cum aliundè non possit Dæmon se extendere, extensione cujus est capax (scilicet virtuali duntaxat) extra locum aliquem, sive exire ab eo, nisi mediante suâ quantitate virtuali (quæ est potentia operativa, & ejus actus) consequens est non posse constitui alligationem aliquam in Dæmonibus independentem à potentiis operativis, aut earum operationibus impeditis. Ad probationem in contrarium dico, quod licet nec in animabus damnatorum, nec in illis quas detinet locus purgatorii, sit assignabilis operatio transiens, per quam de facto aliquid efficiant circa loca illa, potest tamen assignari actio transiens, per quam se extenderent extensione virtuali ex-

tra loca illa, nisi impedirentur ab igne, & à qualitate per ipsum in eis producta, nempe actio productiva effectûs ejusdem speciei, cum aliquo eorum quos producit Angelus, quando movetur de uno loco in alium.

Quæres, quenam ex potentiis Dæmonis sit subjectum immediatè qualitatis ipsum alligantis & captivantis? Respondeo, juxta communem doctrinam Thomistarum, potentiam motivam & executivam in Angelis non distinguendum ab intellectu pratico, qualitatem illam alligativam subjectari in pratico Dæmonis intellectu, qui in ratione potentia motiva & executiva, ita per eam intrinsecè ligatur & coercetur, ut non possit uti suo lumine, suis speciebus, & suâ virtute, eo modo & eâ efficacia quæ requiritur, ut moveat se & alia ad libitum, per actum imperii practici, nisi prout permittitur ab ipso igne, ut magis patebit ex dicendis §. sequenti.

§. IV.

Altera difficultas expeditur.

Dico secundò: Effectus qualitatis Dæmonis alligantis, acerbissimum componunt cruciatum: nullumque aliud in substantiis spiritualibus assignari potest tormenti genus, quod ad pœnam sensûs pertineat.

Antequam prima pars conclusionis probetur, sciendum est, plures in nostra doctrina esse effectus qualitatis Dæmonis alligantis. Primus est, Dæmonem ipsum submittere igni à quo alligandus est, sicut inferiorem superiori: qui effectus, licet non sit formaliter alligatio, quia tamen ex sua natura ad eam ordinatur, & requiritur præsuppositivè, sub ejus nomine comprehenditur. Secundus est alligatio potentiârû: primò in ordine ad ipsas, in eo consistens, quod intellectus Dæmonis non possit intelligere plura quæ vellet ipse Dæmon intelligere; & è contra neceretur, determinetur, & ligetur ad meditationem plurium quæ nolle meditari: secundò in ordine ad locum, in quantum videlicet ita cogitur remanere applicatus uni loco, ut non possit suam virtutem alibi applicare. Ex quo resultat tertius effectus, nempe ipsa incarcerationis, sive detentio in uno loco, eo quæ valde angusto, tanquam in carcere. His positus.

Probatum prima pars conclusionis: Tantus est cruciatus in Dæmonibus, ex illis effectibus resultans, quanta est eorum disconvenientia ad naturam angelicam: Sed hæc disconvenientia est maxima: Ergo & maximus, acerbissimusq; cruciatus ex iis causatus. Major est certa: cum enim causa sive objectum doloris sit malum cognitum, malum autem alicujus sit quod ei disconvenit, quantitas doloris ex qualitate disconvenientia (suppositâ perfectâ cognitione, qualis est angelica) omnino pensari debet. Minor verò facile probatur, explicando in particulari disconvenientias & improprietates dictorum effectuum ad substantias omnino spirituales, quæ sunt eorum subjecta. In primis si celsitudinem naturæ Dæmonum, eorumq; superbiam comparemus cum primo effectû qualitatis eos alligantis (qui est Dæmonem igni submittere, tanquam inferiorem superiori, ut ab eo veluti mancipium tractetur) tantam reperimus disconvenientiam ortam ex illo capite, ut major excogitari nequeat. Ea est enim naturæ Dæmonum dignitas & præstantia, ut ei corporalia omnia jure naturæ subdantur & obsequantur: ea super-

bia, ut neque Deo ipsi voluerint subijci, nec eum A
 tanquam superiorem venerari: & tamen rebus
 corporeis omnium vilissimis & abjectissimis
 subijciuntur, angusto in loco, veluti in carce-
 re, ab eis detinendi & in perpetuum deprimen-
 di. Habere itaque omnia corpora sibi naturali-
 ter subdita, & tamen infimis corporibus subijci,
 & qualis improprio! Nolle humiliari Deo, &
 tamen vilissimæ creaturæ dominium supra se &
 principatum recognoscere, ac subire, quæ dis-
 convenientia!

Non minor est inconvenientia quæ provenit
 ex secundo effectu, nempe ex alligatione poten-
 tiarum, tam in ordine ad se, quam per ordinem
 ad locum. Nam quando aliqua forma est perfe-
 ctior, tantò est actiuior, & quàm actiuior, tan-
 tùm majorem habet inclinationem ad operan-
 dum; unde detentio & alligatione operetur,
 non potest non esse illi maximè disconveni-
 ens: Angeli autem sunt formæ acti-
 vissimæ: Ergo non potest excogitari major dis-
 convenientia & afflictio, quàm impedimentum
 operetur sicut & quando volunt. Item, ut
 dicitur S. Thomas qu. de anima art. 21. *Qualibet*
spiritus substantia, quantum est de sua natura, non
obligata alicui loco, sed transcendit totum ordinem
corporalium: quòd ergo alligetur alicui, & determi-
natur ad aliquem locum per quandam necessitatem, est
contra ejus naturam, & contrarium appetitui natura-
e. Ergo & maximè illi disconveniens ac dolori-
ferum.

Ut hæc magis declarentur, verba Cajetani
 quæ habet tomo 3, opusculorum, in oratione de
 hac materia habita Romæ coram Julio II. Sum-
 mo Pontifice, referemus: in illis enim, quæ
 hæcenus diximus, elegantius describuntur, &
 alia superadduntur. Sic ergo loquitur doctissi-
 mus ille Cardinalis: *Definitus igitur non natura,*
sed detentus in loco spiritus, naturalem libertatem
ac dignitatem, quæ nulli subijcitur corpori, quæ omne
corporeis, quæ omni corpori præminet præsidet-
que, infelicitissimus perdidit, & se perdidisse miseris-
simè sentit, atque merendo ineffabiliter cruciatur. Aff-
licatur intellectus, quando suæ captivitatis arum-
nam non recognoscere subinde non potest; cumque mul-
ta simul meditari nequeat, ab aliorum omnium qua-
rumdam assere possent consideratione prohibetur. Er-
ganam quam meditatio pœnæ, pœnæ non sit, cum liber-
is meditatur solum, nihil adversi sentiens aut me-
morans, at tamen ubi præsens est doloris objectum, ubi
quam vim exercet in meditantem, ubi denique medita-
to ipsa coacta est, nihil acerbius animum quàm hujus-
modi consideratio afficere potest. Afflicatur voluntas,
quæ ab omni delectabili depulsa, id ferre compellitur
quod deignatur, respuit, abhorret: quàm maximè
illud Dei iustitiam, cui præcipue invidet: divinam cel-
itudinem magnificari in propria & ea abjectissima
pœnæ, dolet, gemit, corroditur, Afflicantur denique
activa potentia: siquidem diro igni addicta, nullâ
aut certe modicâ possunt exercitatione sese subjectis
almsvererebus. Quod eo intolerabilius est, quò tanta
via inest, ut commovere nutu singula possent. Acce-
dit ad hæc, quòd jugis perennisque est eis definitus car-
cer, & dolor: ita ut nulla valeat minuire aut mollire
adventus conditio, sed semper uti ab initio acerbius
merere oportet: neque enim detrusi spiritus oblivione
meditanti vacare, affectum deponere, se-
si adhortari, facere (ut aiunt) de necessitate virtu-
tem usquequaque valent. Nulla eis clementia aut
tristitatis spes; nulla in prætereuntis temporis even-
 Tom. II.

tu expectatio: sed quas luunt pœnas, nunquam ter-
 minandas aut minuendas certissimè sciunt, imò inviti,
 ad mæroris culmen, clarè à luce vident.

Secunda pars conclusionis probatur, singulas
 eorum opiniones qui oppositum docuere impu-
 gnando. In primis enim non potest ignis tor-
 quere Dæmones, imprimendo illis suum calorem,
 ut docuit Henricus: tum quia accidens
 corporeum recipi non potest in substantia spiri-
 tuali: tum etiam, quia dato & non concessio
 quod calor ignis recipi posset in substantia vel
 potentia Dæmonis, nihil in ipsa læderet aut cor-
 rumperet, subindeque non esset illi, sicut sub-
 stantiæ corporeæ, causa doloris.

B Non minùs impossibilis est illa alia pœna alligati-
 onis superaddita, quam in Dæmonibus statuunt
 Agidius, Richardus, & Gabriel, dicentes
 eos torqueri per immersionem speciei repræsen-
 tativæ ipsius ignis, tanquam eorum tortoris, vel
 per intellectiorem suam miseriam, immediatè ab
 igne inferni in eis causatam. Quantum enim ad
 intellectiorem, cum sit actio vitalis & imma-
 nens, non potest fieri sive procedere à principio
 extrinseco, quale est ignis inferni respectu Dæ-
 monis, sed solum ab intrinseco. Quantum verò
 ad speciem, præterquam quod Dæmon ab initio
 suæ productionis impressas habet ab auctore
 naturæ omnium rerum ad istud universum per-
 tinentium species, subindeque superflua omni-
 no videtur novæ speciei ignis inferni repræsen-
 tativæ impressio: dato & non concessio quod
 daretur talis species, non potest esse Dæmoni
 disconveniens, nisi vel quia ligat & necessitat in-
 tellectum Dæmonis, ut velit nolit intelligat per
 illam, vel quia illi repræsentat ipsum ignem, ut
 objectum horribile & dissonum, ipsum illi pro-
 ponendo tanquam impedimentum & vincu-
 lum à quo detineretur & captivatur: illi autem
 duo effectus non distinguuntur à pœna alligatio-
 nis, sed sub ipsa continentur & comprehendun-
 tur, ut patet ex supra dictis: Ergo &c.

Quoad aliud tormenti genus, consistens, ut
 ait Suarez, in qualitate substantiam Dæmonis
 fœdante & maculante, non minùs fictitium est:
 quia nulla forma est disconveniens suo subjecto,
 subindeque nec ipsi causa doloris & pœnæ, ni-
 si tollendo ab eo aliquod conveniens, vel impe-
 diendo, aggravando, aut retardando aliquam
 ejus inclinationem: non potest autem talis qua-
 litas in doctrina sui Authoris esse disconveni-
 ens primo modo, quia, ut ipse ait, illa nihil destruit
 aut tollit à substantia Dæmonis: neque etiam
 secundo, quandoquidem ex una parte retardatio
 & aggravatio inclinationum Dæmonis sunt
 effectus formales alligationis, ut antea declara-
 vimus; ex alia verò eam docet Suarez & propo-
 nit tanquam omnino distinctam ab alligatione:
 Ergo &c.

Respondet Suarez, qualitatem illam esse dis-
 convenientem naturæ Dæmonis, non ex eo quod
 tollat ab eo aliquid conveniens, vel impediatur,
 aggravet, aut retardet aliquam ejus inclinatio-
 nem, sed quia fœdat, deturpat, & veluti macu-
 lat ejus substantiam.

Sed contra: Non potest intelligi quod aliqua
 qualitas reddat aliquod subjectum difforme,
 nisi aliquid ab eorum moveret: Sed illa qualitas, in
 doctrina sui Authoris, nihil omnino tollit à
 substantia Angeli: Ergo illam fœdare, detur-
 pare, & maculare non potest.

Confirmatur: Fœdari & deturpari est amittere aliquam pulchritudinem: Sed nullam ex qualitate illa quam fingit Suarez potest Angelus amittere pulchritudinem: Ergo per illam non potest Angeli substantia fœdari. Major patet, Minor probatur. Pulchritudo & perfectio naturalis mansit integrâ in Dæmonibus post peccatum; illa enim consistit in integritate substantiæ, perspicacitate intellectûs, & excellentia voluntatis, quæ omnia remanent in Dæmonibus: pulchritudo verò supernaturalis, quæ provenit à gratia sanctificante, & virtutibus infusis, expellitur solum per peccatum ipsis contrarium: unde eâ suere privati Dæmones in secundo instanti in quo peccantur; qualitas verò quam fingit Suarez, fuit illis impressa solum in tertio instanti, in quo damnati sunt, ut ipse fatetur: Ergo &c.

68 Ad do quod, impressio qualitatibus, de honestatis substantiam Angeli, non magis propriè dici potest combustio, quàm alligatio & detentio Dæmonum in igne inferorum ut in carcere: Atqui Suarez qualitatem illam fœdantem substantiam Angeli fingit, ut salvet in rigore sententias Scripturarum & Patrum, quando dicunt ignem inferni urere Dæmones: Ergo qualitas illa inutilis est, & sui Authoris intentio non deservit.

69 Non placet etiam illorum sententia, qui dicunt ignem inferni torquere Dæmones & animas separatas, causando in illis dolorem & tristitiam ejusdem rationis cum illa, quam in voluntate patitur anima conjuncta, quando corpus igne comburitur. Nam quidquid sit de animabus saltem respectu Dæmonum evidens est, nullum posse dari objectum, vel idem, vel ejusdem rationis cum objecto, de quo dolet anima corpori unita, propter adustionem vel lationem ipsius corporis: Ergo nec potest dari in illis dolor ejusdem rationis. Consequentiâ patet: siquidem dolor, & quilibet actus appetitus sequi debet genus & conditionem objecti. Antecedens verò probatur: Objectum illius doloris quem patitur anima in voluntate, dum corpus igne exurit, est illa qualitas sensibilis & dolorifera, quatenus est destructiva compositi, cujus anima pars est, & voluntas inclinatio: Sed talis qualitas non potest reperiri in Angelo; quia Angeli sunt incapaces qualitatis sensibilis, neque sunt partes aliquid compositi physici: Ergo nec in eo reperiri potest objectum ejusdem rationis cum illo de quo dolet anima corpori unita, dum corpus exurit.

70 Confirmatur: Ignis urens, dum anima est in corpore, causat dolorem non modo sensibilem in appetitu corporeo, sed etiam spirituales in voluntate, propter unionem & sympathiam quam anima habet cum corpore, & quia, cum voluntas sit appetitus totius suppositi, habet pro objecto bonum & malum ejusdem totius, sive ad animam sive ad corpus spectet, & de utroque percipit dolorem vel gaudium: Sed talis sympathia non potest esse in Angelo; cum non habeat aliquod corpus sibi naturaliter unitum, sicut anima, & sit essentialiter forma completa & per se subsistens: Ergo nec dolor ejusdem rationis cum illo quem patitur anima corpori unita.

S. V.

Præcipue objectiones solvuntur.

71 Objicitur primò: Scriptura & SS. Patres distinguunt inter hoc quod est, esse in igne vel in inferno, & cruciari ibi ab ipso igne; imò in-

terdum asserunt spiritus ab igne inferni urere, nam sensus ab igne proveniente in Dæmonibus agnoscitur. Consequentiâ videtur bonæ, Antecedens verò constat ex historia divitis epulens, dicebat se non tantum detineri, sed etiam cruciari in flamma, unde & refrigerium aque postulabat. Hinc Tertullianus, libro de anima cap. 7. Dolet (inquit) apud inferos anima cupulam, & punitur in flamma, & cruciatur in lingua, & de digitis anime felicioris, implorat auxilium toris. Et Gregorius lib. 4. Moral. c. 28. Res corpora incorporea exurit, dum ex igne visibili ardet, ut dolor visibilis, et abitur: ut per ignem corporeum mens incorporea etiam incorporea flammâ crucietur.

Confirmatur ex Augustino 22. de civit. cap. 10. ubi ait: Miris ac ineffabilibus modis spiritus incorporeos panâ corporalis ignis affligi: Sed non affligentur aliter ab igne, quàm concipiendo tristitiam ex eo quod sint illi alligati, non miris & ineffabilibus modis ab eo cruciarentur; facile enim est intelligere, eos divinâ virtute alligati igni, & inde concipere merorem: Ergo præter alligationem, alia pœna sensus ab igne proveniens, in Dæmonibus necessariò admittenda est.

Ad objectionem, concessio Antecedente, nego Consequentiâ. Alligatio enim Dæmonum ad ignem inferni, non dicit simplicem solum detentionem & incarcerationem, ut Adversarii autumant, sed etiam plures alios effectus supradictos, qui acerbissimè in Dæmonibus causant dolorem & cruciatum; unde ratione illorum verificantur testimonia Scripturæ & SS. Patrum, qui aliud pœnæ genus in Dæmonibus agnoscunt, præter hoc quod est detineri ab igne.

Ad illud quod additur de unctione, in primis dico, locutiones illas Scripturæ non posse in proprietate sermonis intelligi, sed necessariò esse in sensu metaphorico intelligendas: quia cum unctio sit passio corporea, manifestum est illum non posse in Dæmonibus & animabus separatis reperiri formaliter.

Secundò respondeo quod sicut aqua Baptismi dicitur lavare animam, non quod re ipsa illam attingat & abluat, sed quia ipsa corporalis ablutio eam disponit, & reddit capacem, ut eleveatur ad Deo tanquam instrumentum, ad producendam gratiam in anima pueri, & delendam maculam originalis peccati. Ita pariter in Scriptura ignis inferni dicitur urere Dæmones, non quod re ipsa illos comburat, sed solum quod torqueat ipsos per ipsam metum unctionem, quatenus per illam, utpote propriam actionem ignis, modificatur actio principalis agentis, scilicet Dei, per quam modis supra explicatis, acerbissimè cruciantur.

Ad confirmationem dico, quod cum alligationem Dæmonum non possimus satis propriè præteriti statu comprehendere, nonnullaque sint circa eam quæ non ita animum quietant, quamvis præter illam nullum aliud admittatur in Angelis prævaricatoribus tormentum, ad pœnam sensus pertinens, sufficenter tamen adhuc verificatur doctrina Augustini, asserentis illos miris & ineffabilibus modis ab igne tartareo cruciari. Objicitur secundò: Alligatio Dæmonum non pertinet ad pœnam sensus: Tum quia aliàs cum anima puerorum, qui soli originali peccato obnoxii decesserunt, mœneant in Lybo semper alligata, falsa esset communis Theologorum doctrina, asserentium nullam esse in eis pœnam sensus:

sentis. Tum etiam quia non videtur in alio con-
sistere ejusmodi alligatio, quam in eo quod Dæ-
mones, à loco cœli exclusi & prohibiti, commo-
rari cogantur infra cœlum in aliquo alio loco;
quod totum ad pœnam damni pertinet: Ergo
præter detentionem illam necessarîo admitten-
dum est quidam aliud in Dæmonibus, quod ad
pœnam sensûs pertineat.

Respondeo negando Antecedens. Ad primam
eius probationem dico, existentiam pœrorum
cum solo originali decedentium in lybo, non
esse propriè alligationem, sed esse duntaxat præ-
sentiam ipsorum in tali loco. Ut enim anima di-
catur alicui loco alligata, vel corpori, non suf-
ficiat quod sit semper præsens, sed requiritur
insuper quod ejus præsentia ad locum illum, sit
cum subjectione, depressione, & violentia;
quod tamen non habet præsentia illa quâ pueri
accuantur manere in lybo; quippe qui nullam
omnino à loco illo patiuntur subjectionem aut
violentiam, neque ab aliqua ex operationibus
ibi connaturaliter debitis vel volitis impediun-
tur, nec ad aliquid nolitum applicantur. At verò
existentia & remanentia Dæmonum in loco
(quæ est effectus ignis tartarei) non est nuda
eorum præsentia, sed præsentia ut associata sub-
jectione & violentiâ: utpote ratione cuius Dæ-
mon quoad exercitium suarum operationum, &
consequenter quoad suam naturam, subditur
igni, ipsum ad ea duntaxat quæ non vult appli-
cari, & ab omnibus, vel saltem pluribus quæ
vellet, impediendi.

Ad secundam probationem, nego illam; alli-
gatio enim, quam ab igne inferni patiuntur Dæ-
mones, præter eorum existentiam & remanentiam
extra cœlum, quæ sequitur ad pœnâ dam-
ni essentialiter dicit subjectionem ad ignem, ip-
sâ loco violentè applicantem & detinentem:
quod certe constituit pœnam, ab ea quæ damni
dicitur valde diversam.

Obijcit tertio: Pœna sensûs necessarîo ad-
mitti debet inæqualis in Dæmonibus, & minor
in animabus quæ in purgatorio detinentur,
quàm in illis quæ in inferno capiuntur: Sed
hoc non potest admitti, absq; eo quod in Dæmo-
nibus & in animabus illis constituatur pœnâ ali-
qua sensûs, ab eorum alligatione distincta: Ergo
pœna necessarîo admitti debet. Major est
tanta: pœna enim sensûs debet proportionari
culpe Dæmonum & animarum, culpa autem sive
peccatum Dæmonum, non est in ipsâ æquale; in
animabus verò iustorum, quas captivat ignis
purgatorii, vel est veniale duntaxat, vel si sit
mortale, est peccatum remanens tantum quoad
pœnam; cum tamè in damnatis sit mortale non
dimissum, neq; quoad culpam, neq; quoad pœ-
nam. Minorem vero probat Suarez, quia (in-
quit) pœna alligationis vel detentionis non re-
cipit magis & minus; est enim positiva præ-
sentia in loco, indivisibilis & totalis in singulis.

Respondeo negando Minorem, & ejus proba-
tionem. Non enim alligatio Dæmonum ab igne
tartareo causata, est nuda, ut existimavit Suarez,
eorum præsentia in loco, sed, ut jam dixi, præ-
sentia eorum violentans & subjiciens igni; subin-
deque major vel minor in ratione alligationis &
pœnæ; primò intensivè, juxta videlicet majorem
vel minorem perfectionem specificam vel indi-
vidualem naturæ singulorû Dæmonum vel ani-
marum, quam subijcit igni, & juxta inæqualita-
tem inclinationû quas in eis violentat; secundò

Tom. II.

A extensivè, vel quia unum ex Dæmonibus ligat in
pluribus operationibus, quàm alium; animam
autem in purgatorio existentem, relinquit libe-
ram, quoad exercitium aliquarum operationû,
circa quas animabus in inferno positâ nullam
omnino relinquit libertatem; vel quia istas, aut
unum Dæmonem subijcit pluribus corporibus
ligantibus, quàm illam, vel alterum Dæmonem,
putâ igni, aquæ, terræ, sulphuri, & aliis.

Obijcit ultimò: Multi sunt ex Dæmoni- 79
bus qui non detinentur in inferno, nempe illi
qui per nostrum aërem discurrere permittun-
tur, & qui propterea ab Apostolo *aerea potestates*
appellantur: de quibus Tertullianus ait: *Ha-*
bent de incolatu aeris & de vicinia spherarum, & de
commercio nubium cœlestes sapere paraturas: Ergo
vel nulla admittenda est in eis alia pœna, præter
eam quæ est damni; vel si aliqua alia admitta-
tur, sicut debet admitti, erit distincta ab alliga-
tione ad ignem inferni.

Respondent aliqui, Dæmones qui sunt in hoc
aëre caliginose, nondum recepisse ultimum es-
sentiale supplicium, nec complementum infer-
nalis tormenti. Ita Cajetanus in Commenta-
riis ad caput secundum Epistolæ 2. D. Petri, ubi
hæc scribit: *Servatos autem seu servandos Dæmo-*
nes in judicium dicit (Apostolus) quia adhuc non
sunt extrema damnationi subiecti: sed hoc extremo
judicio reservatur. Unde & Dominus in Evangelio
dicit de igne aeterno, qui paratus est Diabolo & An-
gelis ejus, & non dicit; qui jam datus est Diabolo
& Angelis ejus. Huic sententiæ favent aliqui ex
SS. Patribus: Fulgentius in libro de Trinit.

cap. 8. sic ait: *Quadam pars Angelorum, nolens*
sui Creatoris facere voluntatem, ab eis contempla-
tione dejecta, servatur in judicio punienda, Petro
Apostolo dicente eos in judicium reservari. Et mox:
In hujus aeris ima detruisti, servantur in judicium
puniendi. Gregorius 4. Dialog. cap. 29. Dia-
bolum & Angelos ejus, *in sine corporeo igne*
cruciandos esse ait: Bernardus in Sermone de
transitu S. Malachie: Desinita quidem (inquit)
sed nondum promulgata sententia est. Denique
jam Diabolo ignis paratus est, etsi nondum ille præ-
cipitatus in ignem, modico adhuc tempore sinitur
malignari.

Verum licet hæc sententia fidei contraria
non sit, cum nec Scriptura, neque Concili-
um ullum hætenus docuerit, Dæmones om-
nes extrema illa supplicia perpeti, quæ parata
iis esse judex ipse dicit, non videtur tamen rati-
oni consentanea: nam ut ait D. Thomas hîc
art. 4. ad 3. *Dicendum est quod idem judicium sit de*
malis animabus & malis Angelis, sicut idem judi-
cium est de bonis animabus & bonis Angelis, præter-
tim cum Damascenus asserat id Angelis esse ca-
sam, quod hominibus est mors: Sed animæ in
peccato mortali existentes, statim post mortem
recipiunt ultimum essentiale supplicium, ne-
dum quoad pœnam damni, verum etiam quoad
pœnam sensûs, ut patet de anima divitis e-
pulonis Lucæ 16. dicente, Crucior in hac flam-
ma. Unde Gregorius 4. Dialog. *Si esse San-*
ctorum animas in cœlo sacri eloquii satisfactione cre-
didisti, oportet ut per omnia esse credas, & in quo-
rum animas in inferno, quia ex retributione aeterna
justitia, ex qua justî jam gaudiunt, necesse est per
omnia ut & injusti cruciantur. Nam sicut electos bea-
ritudo latificat, ut credi necesse est, quod à die exitûs
sui ignis reprobos exurat. Quare cum Angeli san-
cti beatitudine perficiantur, pariter dicendum

Lib. 2.
fidei
cap. 4.Cap.
18.

est, Dæmones qui in hoc aëre caliginoso versantur, ultimum essentiale supplicium, nedum quoad pœnam damni, sed etiam quoad pœnam sensus recepisse.

80 Respondent secundò alii, Dæmones in hoc aëre existentes, secum deferre particulam quandam ignis infernalis, ibi ipsos incarcerantis. Ita docere videretur Glossa ordinaria ad cap. 3. Jacobi, ubi de Dæmonibus illis ait: *Portant secum ignem gehennæ quocumque vadunt*. Eadem sententiæ favet Venerabilis Beda in Commentariis ad idem caput, ubi de Dæmonibus scribit: *Vbicumque in aere volitant, vel in terris, aut sub terris vagantur, sive detinentur, suarum secum ferunt semper tormenta flammarum, instar febricitantis, qui etsi in lectis eburneis, etsi in locis ponatur apricis, fervorem tamen, vel frigus insiti sibi languoris evitare non potest*. Sic ergo Dæmones, etsi in templis colantur auratis, etsi per aera sua discurrant, igne semper ardent gehennali, & ex ipsa sua pœna commoti, deceptis quoque hominibus fomitem vitiorum, unde & ipsi pereant invidendo suggerunt.

81 Verùm hæc sententia multiplicat miracula sine necessitate: esset enim miraculum quod ignis ille coram oculis nostris positus non videretur: miraculum, quod existens corpore hominem, neque cum combureret, neque calefaceret: miraculum deniq; quod Dæmon secum deferens ignem ingrederetur cubiculum omnino clausum.

82 Respondet ergo primò cum D. Thoma hic art. 4. ad 3. Dæmones quamvis non alligentur actu igni tartareo, dum sunt in hoc aëre, cruciari tamen eo ipso quod sciunt talem alligationem sibi deberi: sicut Angeli boni nihil suæ beatitudinis amittunt, quando ad nos mittuntur, quia sciunt locum cœlestem sibi deberi; & captivus qui ad modicum tempus est extra carcerem, non minorem patitur pœnam, quia scit se citò debere incarcerationi.

Addo ex eo quod aliqui Dæmones permittantur exire ad tempus ex inferno, & aliquid extra ipsum operari, non sequi propterea eorum pœnam diminui, vel alleviari; quia non permittuntur operari quod volunt, sed id solum unde maiorem pœnam reportant; quia vel homines vincunt & trahunt ad damnationem, & sic augetur eorum pœna accidentalis; vel ab hominibus vincuntur, & sic crescit eorum confusio.

Secundò dici potest ignem inferni elevari ut instrumentum divinæ iustitiæ ad alligandos Dæmones etiam in aëre existentes; ut non possint quæcumque volunt operari, nec esse ubicumque volunt: unde se habent veluti feræ funibus alligatæ, quæ licet interdum discurrere permittantur, semper tamen incedunt subiectæ funi, & rectori funem tenenti.

DISPUTATIO XV.

De illuminatione & locutione Angelorum.

Ad questionem 106. & 107. D. Thomæ.

Postquam D. Thomas de Angelis, tam in esse naturali, quam in esse gratiæ consideratis, ac de illorum lapsu & pœna fuse tractavit, interponit sermonem de aliis creaturis, tum purè

A corporeis, tum de creatura mixta seu composita ex corpore & spiritu, scilicet de homine, a quest. 65. usq; ad 106. ubi agens de rerum gubernatione, resumit Tractatum de Angelis, & explicat modum quo movent creaturas, tum purè spirituales, tum purè corporeas, tum mixtas, seu ex agit primò de illuminatione & locutione Angelorum quæst. 106. & 107. Secundò de bonorum & malorum Angelorum ordinatione quæst. 108. & 109. Tertiò de præsentia Angelorum supra creaturam corpoream quæst. 110. Quarto de actione Angelorum in homines quæst. 111. Quintò de missione Angelorum quæst. 112. Ultimò de custodia bonorum Angelorum, & impugnatione Dæmonum quæst. 113. & 114.

ARTICULUS I.

Utrum unus Angelus illuminet alium?

Nomine illuminationis nihil aliud intelligunt Theologi, quam manifestationem veritatis ignota: sicut enim perlumen corporeum manifestantur colores quando illuminantur, ita in spiritualibus, cum veritas aliqua manifestatur, dicitur fieri illuminatio, juxta illud ad Ephes. 5. *Omne quod manifestatur lumen est*. Hocposito, sit.

§. I.

Conclusio affirmativa statuitur.

Dico breviter: unus Angelus alium illuminat. Ita communiter Theologi cum Dno Thoma hic art. 1. contra Durandum in 21. dist. 11. quæst. 3.

Probat primò ex Scriptura, & SS. Patribus. Nam Isaia 63. & Psal. 23. quidam Angeli triumphum Christi ascendētis in cœlum admirantes, sciscitantur à superioribus Angelis: *Quis est iste qui venit de Edom? Quis est iste Rex gloriæ: ut nuncius ab illis disceret quod ignorabant, & circa illud mysterium plenius instruerentur, sicut explicat & docent SS. Patres, præsertim Dionysius cap. 7 de cœlesti Hierar. ubi hæc scribit: *Hoc Theologi plane tradunt, inferiores cœlestium naturarum ordines à superioribus ritè divina opera explicantibus, scientias discere: summos autem à Deo ipso pro suo capiti edoceri mysteria. Unde quasdam earum inducunt ritè à prioribus hoc dicere, Dominum esse Virtutum cœlestium, & genitq; gloria, eum qui in cœlos, ut hominem deavit, assumptus est. Et capite sequenti docet quod Angeli secunda Hierarchiæ purgantur, illuminantur, & perficiuntur per Angelos primæ Hierarchiæ, quos vocat specula perlucida, & ab omni labe pura, quæ primò divinæ lucis radium recipiunt, & sine invidia in eos qui sequuntur infundunt. Et lib. de Eccles. Hierarchia cap. 5. sic ait: *Ultratorem & sacra huius perfectionis Duces ac Principes, in subiectos sacros Ordines, benignè atq; pro capiti copiosè datam sibi à perfectis, sapientiæq; effectrice Divinitate, divinarum rerum scientiam cognitionemve diffundunt. Unde ibidem Angelos appellat Pontifices. Quia conjunctam cum illuminandi vi, mundandi etiam expandique scientiam habent.***

Favent etiam alii SS. Patres: Nazianzenensis orat. 40. in sanctam Baptistam, post initium Angelum appellat, secundum lumen, & rivulum primi luminis, participationem ac ministerium illumina-